

Михайлишин Н.П.,
к.е.н., доцент кафедри аудиту, ревізії та аналізу,
Тернопільський національний економічний університет

ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД ОРГАНІЗАЦІЇ ФІНАНСОВОГО КОНТРОЛЮ

У світовій практиці органи державного фінансового контролю вже давно стали невід'ємною складовою демократичного суспільства і обов'язковим елементом управління державними фінансами.

У різних державах залежно від специфіки їх устрою склалися власні системи органів державного фінансового контролю, проте організація контрольно-ревізійної роботи так чи інакше базується на загальних принципах, вироблених багаторічним міжнародним досвідом. Органи державного фінансового контролю тісно взаємодіють з органами державної влади, направляють їм матеріали за підсумками контрольних заходів, надають консультації, проводять аналіз і роблять висновки з фінансово-господарських питань, використання державних асигнувань на різні цілі і тощо.

Вищою ланкою державного фінансового контролю прийнято вважати орган контролю по лінії законодавчої (представницької) влади - спеціальні інститути парламентського контролю. Через свій особливий статус ці органи репрезентують систему зовнішнього фінансового контролю.

В Австралії, Канаді, Великій Британії, Данії, Індії, Єгипті, Ірландії функції державного фінансового контролю виконують окремі посадові особи. В Білорусі, Литві, Молдові, Албанії, Ізраїлі, Афганістані, Йорданії, Індонезії, Колумбії, Монако, на Кіпрі повноваженнями служби державного контролю наділені рахункові відомства. У Франції, Італії, Румунії, Тунісі, Аргентині, Гаїті, Алжирі, Гвінеї, Марокко, Словенії функції органів фінансового контролю виконують Рахункові суди. В Бразилії, Португалії, Уругваї державний фінансовий контроль здійснюють рахункові трибунали.

В окремих державах контрольні функції покладені на Офіс Генерального Аудиту, на Державні Генеральні інспекції, рахункові палати, контрольні палати, ревізійні палати. В Греції і Конго фінансовий контроль здійснюють рахункові підрозділи у Верховному Суді; в Маврикії і Малі - Департамент контролю державних витрат; в Лаосі, Камбоджі і Екваторіальній Гвінеї - Рахункове відомство в Міністерстві закордонних справ; в Сенегалі - другий відділ Президентського звіту в Парламенті.

У назві більшості контрольно-рахункових органів відображений принцип федералізму: Федеральна Рахункова палата в Німеччині, Федеральне рахункове управління - у Швейцарії. У Фінляндії та Естонії застосовують узагальнений термін - Вищий контрольний орган [4].

У переважній більшості країн контролюючі відомства функціонують на основі конституцій та прийнятих на їх основі законів, які визначають місце, функції й права контролюючих установ.

Якщо порівняти нормативні, юридичні та інституційні особливості контрольно-ревізійної роботи у різних країнах, то можна простежити різні підходи до визначення місця рахункових відомств у системі органів державного управління [2, С. 17]. При одному з таких підходів в організаційній схемі контрольно-ревізійної роботи виділено два рівні ієрархії. На першому рівні - вищий орган державного контролю, який підпорядковується парламенту або президенту і на нього покладено контроль за витрачанням коштів державного бюджету; на другому рівні – контрольно-ревізійні підрозділи міністерств і відомств, які підпорядковуються як вищому органу державного фінансового контролю, так і відповідному міністерству або відомству. Вони здійснюють повний контроль за правильністю витрачання державних коштів. Окремими рівнями організаційної схеми контрольно-ревізійної роботи також є рахункові трибунали й контрольні установи.

До рахункових трибуналів відносять суди, які є колегіальними незалежними від уряду органами контролю, що контролюють розрахунки і приймають рішення щодо притягнення до відповідальності винних посадових осіб (рахункова палата Італії; рахункові трибунали Франції, Бельгії та Іспанії), та інші колегіальні незалежні від уряду органи, не наділені подібними судовими повноваженнями (Федеральна рахункова палата Німеччини). Контрольними установами є й інші відомства, в яких рішення щодо проведення перевірок приймаються або безпосередньо керівником (монократичні – Національне управління аудиту Великої Британії), або колегією на чолі з керівником контролюючого органу (Верхнє контрольне бюро Чеської Республіки).

Згідно з іншим підходом у країнах Євросоюзу існують чотири основні типи державних органів фінансового контролю [1, С. 45-46]:

- аудиторські суди (Франція, Бельгія, Люксембург, Португалія, Іспанія, Італія) або судові органи, що є складовими судової системи країни (Греція, Португалія);
- колегіальні органи, що не мають судових функцій (Нідерланди, Німеччина);
- незалежні контрольні управління на чолі з Генеральним контролером (Велика Британія, Ірландія, Данія);
- контрольні управління у структурі уряду (Швеція, Фінляндія).

Світовий досвід формування рахункових палат свідчить про можливість застосування однієї з 3 моделей:

- парламентської - парламенту належить вирішальна роль у визначенні складу рахункової палати і, головним чином, її голови;
- позапарламентської - призначення голови палати президентом республіки здійснюється за рішенням ради міністрів, або призначається урядом, а інші її члени призначаються президентом;
- змішаної - допускається синтез перших двох моделей, тобто участь і парламенту, і президента у визначенні складу рахункової палати [4].

У міжнародній практиці також діють органи регіонального фінансового контролю у централізованій (у вигляді єдиної структури) і децентралізованій (у

вигляді окремо існуючих регіональних контрольно-рахункових палат) формах [4, 5].

Проведене дослідження свідчить, з одного боку, про наявність різноманітних форм здійснення контролю (зовнішній і внутрішній / внутрішньовідомчий), а з іншого - про єдність і спільність об'єкта і змісту форм і методів державного фінансового контролю.

Аналіз зарубіжних моделей здійснення фінансового контролю дозволяє зробити висновок: по - перше, про наявність єдиних завдань і загальних принципів в організації роботи органів контролю з урахуванням національної специфіки, економічних умов та історичного розвитку, по - друге, про відсутність єдиного і загального підходу до проблем організації контролю та проведення аудиту державних фінансів у світі [3].

Узагальнюючи вищесказане, можна зробити висновок, що органи державного фінансового контролю, як правило, відіграють важливу і активну роль в управлінні державними фінансами. Вони в більшості своїй незалежні, а їх діяльність є досить результативною та ефективною.

Література:

1. Дікань Л. В. Контроль і ревізія: навч. посібник / Л. В. Дікань. – К.: Знання, 2007. – 327 с.

2. Дорош Н. І. Державний фінансовий контроль: зарубіжний досвід і шляхи вдосконалення / Н. І. Дорош // Фінанси України. – 1998. – № 1.–С. 47–55

3. Мировой опыт организации государственного и муниципального финансового контроля и возможность его применения в России [Электронный ресурс]. – Режим доступа: www.juristlib.ru/book_6750.html

4. Чхиквадзе В. В. Организационно - правовые основы государственного финансового контроля [Электронный ресурс] / В. В. Чхиквадзе // Публично - правовые исследования: электронный журнал. - 2012. - № 2. - Режим доступа: <http://www.publaws.ru>

УДК: 334.732.2

Мохняк В.С.,

старший викладач кафедри обліку та аналізу
Національний університет “Львівська політехніка”

АНАЛІЗ ДІЯЛЬНОСТІ КРЕДИТНИХ СПІЛОК

Для забезпечення конкурентоспроможності кредитної спілки на ринку фінансових послуг менеджери установи повинні постійно аналізувати результати діяльності установи.

Проведення аналізу фінансового стану кредитної спілки є важливим для досягнення позитивних фінансових результатів. Такий аналіз дає можливість досліджувати причини, які привели до відповідного фінансового стану, пропонувати шляхи для його поліпшення і дає можливість приймати обґрунтовані стратегічні рішення. Стратегічною метою фінансового аналізу є